

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК
БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ:
РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ**

Факультет хімії та екології

**Кафедра екології та охорони навколишнього середовища
ШАЦЬКИЙ ПРИРОДНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАРК
ЧЕРЕМСЬКИЙ ПРИРОДНИЙ ЗАПОВІДНИК**

«СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ : РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ»

Матеріали науково-практичної конференції

(с. Світязь 29-31 травня 2025 року)

Електронне видання на CD-ROM

Луцьк
Вежа-Друк
2025

УДК 502.5(477)
С 79

*Рекомендовано до друку вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від 27.05.2025 р.)*

Редакційна колегія:

М. С. Мальований, В. М. Петлін, А. В. Чугай, Л. П. Марушко, М. Д. Заячук,
М. В. Боярин, В. Ф. Радзій, Г. І. Денисик, А. М. Прищепа.

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ : РЕГІОНАЛЬНИЙ
С 79 КОНТЕКСТ :** Матеріали науково-практичної конференції (с. Світязь 29-31
травня 2025 року) – Луцьк : Вежа-Друк, 2025. – 1 електрон. опт. диск (CD-
ROM). – Об'єм даних 6,19 Мб.

ISBN 978-966-940-618-7

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ : РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ» де розкрито результати досліджень актуальних питань сучасної екології.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, власних імен, дат та інших відомостей.

УДК 502.5(477)

© Волинський національний університет Імені
Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

© Кречко А. (обкладинка), 2025

ISBN 978-966-940-618-7

СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ: РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Шановні учасники конференції! Від імені організаційного комітету щиро вітаємо вас із початком роботи науково-практичної конференції «Сталий розвиток басейнових екосистем: регіональний контекст».

Передусім дозвольте висловити слова глибокої вдячності Збройним силам України, чий титанічний зусилля забезпечують оборону нашої країни. Нехай їхня мужність і рішучість ведуть до перемоги та мирного майбутнього!

Також хочемо щиро подякувати кожному, хто зміг особисто долучитися до роботи конференції, щоб поділитися ідеями щодо розв'язання екологічних викликів України, підвищення екологічної безпеки, забезпечення раціонального природокористування, збереження природно-заповідного фонду та ландшафтів, охорони лісів та біорізноманіття, удосконалення туристичних і рекреаційних практик; а також обговорити актуальні тенденції та перспективи розвитку екології, природничої освіти і практичної діяльності у сфері довкілля в контексті реалізації стратегічних цілей сталого розвитку.

Сталий розвиток басейнових екосистем є ключовим фактором екологічної стабільності, адже водні ресурси регулюють клімат, забезпечують біорізноманіття та підтримують життєво важливі процеси. Проте сучасні виклики, зокрема забруднення, зміни клімату та руйнування природних територій, вимагають ефективних стратегій управління. Наукова спільнота відіграє важливу роль у дослідженні, моніторингу та розробці рішень, спрямованих на збереження екосистем, а конференція, яка розпочинає свою роботу, слугує платформою для обміну знаннями, генерації нових ідей та формування екологічно свідомого суспільства. Саме тому ми залучили до участі в цій конференції провідних фахівців – як авторитетних науковців, що формують теоретичні засади в різних галузях знань, так і досвідчених практиків, які впроваджують принципи сталого розвитку в реальних проєктах та ініціативах.

Переконані, що спільними зусиллями наблизимося до визначення найактуальніших екологічних викликів та пошуку ефективних рішень для їх подолання. Віримо, що глибокі аналітичні виступи, продуктивні обговорення та натхненна атмосфера сприятимуть розширенню наукових горизонтів, зміцненню академічного співробітництва.

Нехай ця зустріч подарує вам нові ідеї, натхнення та конструктивні дискусії!

Анатолій ЦЬОСЬ

Лариса МАРУШКО

Володимир РАДЗІЙ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗМІСТ

СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ	8
Хільчевський Валентин, Плічко Людмила, Забокрицька Мирослава ОЦІНЮВАННЯ ДИНАМІКИ ПЛОЩІ ШАЦЬКИХ ОЗЕР ТА ЦВІТІННЯ ВОДИ ЗА БАГАТОРІЧНИЙ ПЕРІОД ЗА ДАНИМИ ДЗЗ У ЗВ'ЯЗКУ З КОЛИВАННЯМИ ЇХНЬОГО РІВНЯ	8
Тарновецький Вадим РУСЛООЧИСНІ РОБОТИ ГІРСЬКИХ РІЧОК ПРИКАРПАТТЯ: ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ТА ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ.....	12
Коваль Ірина, Свириденко Аліна ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ ЗМІНИ КЛІМАТУ ЗА ДАНИМИ РІВНЕНСЬКОЇ МЕТЕОСТАНЦІЇ ЗА ПЕРІОД 1974 – 2023 РР	14
Ричак Тарас, Архипова Людмила ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІНЕРАЛІЗАЦІЇ У ВОДАХ РІЧКИ ГНИЛА ЛИПА ПІД ВПЛИВОМ ДІЇ БУРШТИНСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА.....	17
Максим Недострелов, Ангеліна Чугай ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ВОДОКОРИСТУВАННЯ ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.....	21
Микола Пасічник, Василь Ющенко КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ПЛАНОВИХ ДЕФОРМАЦІЙ ТА ЗМІН ЗВИВИСТОСТІ РУСЛА РІЧКИ СІРЕТ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ ТА RUTHON-БІБЛІОТЕК.....	24
Микола Клименко, Ольга Бедункова, Ігор Статник АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СПОЛУК НІТРОГЕНУ В ПОВЕРХНЕВИХ ВОДАХ РІЧКИ ГОРИНЬ	28
Христецька Марія, Матейчик Василь, Турич Віталій МОНІТОРИНГ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ГІДРОЕКОСИСТЕМ ШАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	32
Цьось Оксана, Мирка Володимир ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВОДИ ОЗЕРА ЧЕРЕМСЬКЕ В ОСІННЬО-ЗИМОВИЙ ПЕРІОД	36
Караїм Ольга, Злотнік Юлія, Герасимик Ірина РОЛЬ МАЛИХ РІЧОК У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ.....	40
Денисик Григорій, Ситник Олексій СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ ОКРЕМИХ ТЕРИТОРІЙ МІЖЗОНАЛЬНОГО ГЕОЕКОТОНУ ЛІСОСТЕП-СТЕП» УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ	45
Радзій Володимир, Зубко Людмила, Грицай Ольга ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ РОЗЧИСТКИ РУСЛА РІЧКИ ТУРІЯ В МЕЖАХ МІСТА КОВЕЛЬ.....	49
Боярин Марія, Мальований Мирослав ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ МАСИВІВ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД БАСЕЙНУ ВЕРХІВ'Я РІЧКИ ПРИП'ЯТЬ ЗА ГІДРОХІМІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ	53

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ, ПЕРСПЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ	57
Василь Петрук, Сергій Кватернюк, Олена Кватернюк, Дмитро Латуша, Святослав Мандебура, Вадим Гончарук, Максим Максименко. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНИХ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ ДЛЯ ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ ПОВІТРЯ ТА ОЧИЩЕННЯ СТОКІВ	57
Лавринюк Зоряна	
ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ СПАЛЮВАННЯ РОСЛИННИХ ВІДХОДІВ НА АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ СЕЛИЩА ТУРІЙСЬК	60
Корбут М. Б., Демчук Л. І. І, Давидова І. В., Войналович І. М	
ОЧИЩЕННЯ СТИЧНИХ ВОД МИЙОК (НА ПРИКЛАДІ МЕРЕЖІ АЗК «ОККО»)	65
Падалюк Дарина, Лавринюк Зоряна	
ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ БІОВУГІЛЛЯ ЯК СОРБЕНТА ПЕСТИЦИДІВ У ВОДНИХ РОЗЧИНАХ.....	68
Поручинська Ірина, Слащук Андрій	
ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ТРАНСПОРТУ ЯК СКЛАДОВА КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ	71
Поручинський Володимир, Волошин Володимир	
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНЕ БУДІВНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ	74
Прищепя Алла, Брежицька Олена, Стецюк Людмила	
СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРОСФЕРИ ТА УРБОСИСТЕМ У КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ РІВНОВАГИ	76
Караїм Ольга	
АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	80
ОРГАНІЗОВАНІСТЬ ЛАНДШАФТІВ	86
Петлін Валерій	
ФУНКЦІОНАЛЬНА ОРГАНІЗОВАНІСТЬ ЛАНДШАФТНИХ СИСТЕМ.....	86
Міщенко Олена	
СТІЙКІСТЬ ЛАНДШАФТІВ ШАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ ДО АНТРОПОГЕННИХ НАВАНТАЖЕНЬ	89
Полянський Сергій, Качаровський Роман	
АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ҐРУНТОВИЙ ПОКРИВ КОПАЇВСЬКОЇ ОСУШУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ	92
Кашевська Ілона, Боярин Марія	
СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЛАНДШАФТАМИ У КОВЕЛЬСЬКОМУ РАЙОНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	97
Совгіра Світлана	
ПРИРОДООХОРОННІ ФУНКЦІЇ ЛІСОМЕЛІОРАТИВНИХ ЗАХОДІВ В АГРОЛАНДШАФТАХ.....	101
Пересадько Віліна, Сержантова Юлія, Борисенко Олексій, Черніков Борис, Єсіпов Андрій	
ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ НА СТАН ЛАНДШАФТІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	104
Дикун Софія, Шепелюк Марія	
ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ «ЛУЦЬКОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ №22 ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»	107
СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПЗФ, ЛІСІВ ТА ОХОРОНА БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ.....	111
Коцун Лариса	
ВИДОВИЙ СКЛАД ВОДНИХ ТА ПРИБЕРЕЖНО-ВОДНИХ ВИДІВ РОСЛИН ШТУЧНИХ ВОДОТОКІВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В МЕЖАХ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	111

Савчук Людмила, Шулипа Роман ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ФАКТИЧНИХ РУБОК У ЗВІРІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ЗА 2019 – 2021 РР	114
Джам Олена, Фень Богдан ДИНАМІКА ЛІСОВОГО ФОНДУ ФІЛІЇ “КІВЕРЦІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО” ДП “ЛІСИ УКРАЇНИ”	117
Савчук Людмила ОБ’ЄКТИ ПЗФ ТА МЕРЕЖІ ЕМЕРАЛЬД НА ТЕРИТОРІЇ УРОЧИЩА ВУТИШНО КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	120
Савчук Людмила, Хвисюк Олександр ДІЯЛЬНІСТЬ ОКОНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ ТА БІОРІЗНОМАНІТТЯ.....	125
Maria Ługowska, Teresa Skrajna ZMIANY WYSTĘPOWANIA GATUNKÓW INWAZYJNYCH W AGROCENOZACH MAZOWIECKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO W OKRESIE 20 LAT	128
Teresa Skrajna, Maria Ługowska ZMIANY PO 20 LATACH W WYSTĘPOWANIU RZADKICH GATUNKÓW SEGETALNYCH W AGROCENOZACH MAZOWIECKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO	130
Володькіна Іванна, Тишковець Христина, Радзій Володимир ОБ’ЄКТИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ – ОСНОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ ГОЛОБСЬКОЇ ГРОМАДИ	132
Пацева Ірина, Пацев Ігор СУЧАСНИЙ СТАН ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	136
Савчук Андрій, Гетьманчук Анатолій ЛІСОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГОРОДОЦЬКОГО ЛІСНИЦТВА ФІЛІЇ «ГОРОДОЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	140
Шевчук Михайло, Босак Юлія, Кмін Володимир ФІТОСАНІТАРНИЙ СТАН НАСАДЖЕНЬ ФІЛІЇ «ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»	142
Войтюк Назарій, Гетьманчук Анатолій ДОСВІД ВІДТВОРЕННЯ ЛІСУ В ГУБІНСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ФІЛІЇ «ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»	145
Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш ПРОЄКТОВАНИЙ ГІДРОПАРК «ГНІДАВСЬКИЙ»: СУЧАСНИЙ СТАН, НАПРЯМКИ ОХОРОНИ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ	148
ЕКОЛОГІЧНА ТА ПРИРОДНИЧА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	152
Коршевніук Тетяна ВІДПОВІДАЛЬНА ПОВЕДІНКА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СТРУКТУРІ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	152
Міронєць Людмила ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	154
Тамерлан Сафранов, Ангеліна Чугай ВИЩА ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	157
Ярошенко Ольга ГОТОВНІСТЬ СУБ’ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	161

Некос Алла, Шабалін Анна ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ	164
Іванців Оксана, Іванців Василь ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ	167
Савчук Тетяна, Цісар Оксана ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	170
Сливка Наталія, Марушко Лариса ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ХІМІЇ	173
Марушко Лариса, Кадикало Елла ПРАКТИКО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	176
Корольчук Світлана, Салієва Леся ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ХІМІЇ	180
Оніщук Аліна, Ліщук Лілія, Марушко Лариса ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З ХІМІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ	184
Голуб Валентина ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАКТОРІВ ЖИТТЯ РОСЛИН В УРБАНІЗОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	187
РЕКРЕАЦІЯ ТА ТУРИЗМ	191
Заячук Мирослав, Заячук Оксана СТРАТЕГУВАННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ	191
Максименко Надія, Коротецька Євгенія РЕКРЕАЦІЯ І ТУРИЗМ ЯК КЛЮЧОВІ ТОЧКИ РОСТУ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	194
Ільїн Леонід ГЕОПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ Й РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ОЗЕР ТА ШТУЧНИХ ВОДОЙМ УКРАЇНИ	197
Ільїна Ольга ОЗЕРНІ ВІДКЛАДИ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ ЯК РЕСУРСИ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДРОВЧОГО ТУРИЗМУ	201

демонструє стабільні позитивні результати у сфері лісовідновлення, що дозволяє оцінити його роботу як ефективну та науково-обґрунтовану.

Література:

1. Зведена відомість проектів лісових культур та промислових плантацій по філії «Володимир-Волинське лісомисливське господарство» за 2021-2025 роки. (Форма 05 річного звіту підприємства з «Переліку форм технічної документації з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів та терміни їх подання»)

2. Гордієнко М. І., Гузь М. М., Дебринюк Ю. М., Маурер В. М. Лісові культури [підручник]. Львів: Камула, 2005. 608 с.

3. Свириденко В.Є., Швиденко А.Й. Лісівництво [підручник]. К.: Сільгоспосвіта, 1995. 364 с.

ПРОЄКТОВАНІЙ ГІДРОПАРК «ГНІДАВСЬКИЙ»: СУЧАСНИЙ СТАН, НАПРЯМКИ ОХОРОНИ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Качаровський Роман,

Чижевський Тадеуш

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Луцьк, Україна

karpyuk.zk@ukr.net, geolora@ukr.net, romankacharovsky@ukr.net,

geolora@ukr.net

Узбережжя річок, виконуючи природоохоронні функції, широко використовуються у рекреаційній діяльності населення. Не є виключенням р. Стир, в заплаві якої, в межах міста Луцька, зосереджений гідропарк «Гнідавський» – нереалізований проєкт зі створення зони відпочинку кінця минулого століття. Основу гідропарку становить гідрографічна мережа та заплавні луки, що частково перебувають у складі загальнозоологічного заказника «Гнідавське болото». Територія значною мірою впливає на життєдіяльність населення в місті, перебуває у занедбаному стані, використовується стихійно. Водночас, характеризується унікальним географічним положенням, займаючи значну площу фактично в центральній частині міста, специфічним мікрокліматом, поєднує різноманітні природні компоненти.

Попри суттєвий вплив гідропарку на прилеглі ділянки міста, в джерелах інформації вкрай мало відомостей про нього. Науковці області здебільшого цікавляться природою заказника «Гнідавське болото», що межує з гідропарком [1, 2, 3, 7]. В науковій літературі знаходимо результати досліджень якості води в р. Стир [5, 6, 8], при цьому на особливостях гідрологічного режиму штучної

водойми увага не акцентується. В окремих джерелах розглядаються питання формування місцевого мікроклімату [7]. Волинські дослідники М. Й. Шевчук, Ф. В. Зузук вивчали ґрунти, процеси заболочення на цій ділянці міста [7, 11]. Останнім часом згадки про занедбану територію можна знайти у роботах, присвячених ландшафтному плануванню міста, в той час як гідропарк залишається поза увагою [4, 7]. Все це є передумовою необхідності проведення досліджень в межах гідропарку з метою виявлення особливостей його сучасного стану та оптимальних напрямків використання.

Гідропарк «Гнідавський» знаходиться на лівому березі р. Стир, і її частині, що огинає район Старого міста. Простягається від Красненського мосту на вулиці Ковельській до мосту на вулиці Гнідавській паралельно руслу річки, від якої відокремлений островом із косою (рис. 1). Варто згадати, що до 60-тих років минулого століття, річка Стир на цій ділянці розгалужувалась на два потоки, праворуч текло ще одне її праве русло. У сімдесятих роках правий потік стали засипати. Водночас, на місці заболоченої заплави викопали котлован, який згодом затопили. Мета – створення рекреаційної зони – гідропарку посеред міста, що мав слугувати для відпочинку лучан. Природні умови цьому сприяли: майже на 10 га простяглися природні луки, подекуди з осередками деревно-чагарникової рослинності.

Рис. 1. Гідропарк «Гнідавський»

У польових умовах обстежено гідрографічну мережа досліджуваної території, що включає р. Стир і штучно створену водойму зі сповільненим водообміном. В ході дослідження гідропарку встановлено морфометричні параметри водойми, визначено основні фізичні-хімічні та гідробіологічні показники. Застосування методики екологічних показників щодо оцінки стану водойм засвідчує певну ймовірність їх евтрофікації, з урахуванням зовнішнього впливу та особливостей природного самоочищення. Вода в межах досліджуваних водойм відзначається інтегральним екологічним індексом від 2,

58 до 2,75 і є, за якістю, відносно чистою та мезотрофною, але за наявних умов може стати евтрофною [5, 6, 8]. Щоб цього уникнути необхідно мінімізувати вплив транспорту, використання узбережних ділянок з рекреаційною метою, протидіяти застоюванню води, передусім у штучній водоймі.

Досліджено прояв мікрокліматичних показників у межах різних ділянок парку. Встановлено відмінності у прояві температури й вологості залежно від густоти деревостану, освітленості. Гідропарк є зоною прохолоди в нашому місті, на відміну від прилеглих майданів і вулиць. Охолоджуючий ефект зумовлений не тільки зростанням зелених насаджень, а й наявністю водних об'єктів [7].

Встановлено, що у гідропарку переважають гідроморфні, переважно болотні, торфово-болотні ґрунти та торфовища, на яких зростає лучна вологолюбна рослинність. Осередки дерев і чагарників виявлено лише в західній та південній ділянках досліджуваної території. Переважає природний трав'янистий покрив із тонконогу, грястиці, деревію, подорожника, кропиви, перстачу, гравіліту, амброзії. До водойм приурочені рогіз, комиш, очерет, стрілолист, рдест, ряска, хаменемерій, червонокнижні рослини глечики жовті. Різноманітний і тваринний світ парку. Трапляються червонокнижні рідкісні тварини: видра річкова, горностай, лунь польовий [1, 2, 4].

Загалом в межах гідропарку чітко виокремлюються природно-антропогенні геосистеми. Серед них гідрографічна мережа, деревно-чагарникові насадження, заболочені ділянки, стихійний пляж, пасовище, самовільно обладнані місця для вилову риби з причалами для човнів, стихійні стоянки для транспорту.

Встановлено прояв екологічних проблем, а саме: забруднення території повітряними і водними потоками, прояв процесів замулення та заростання водних об'єктів. Штучна водойма зачасти піддається загаченню, знижується проточність, простежується застоювання води, особливо поблизу берегів, що посилює процеси накопичення забрудників. Простежується інтенсивне заростання узбережних ділянок штучної водойми. Використання лучних узбережних ділянок як пасовища для худоби неминуче призводить до бактеріологічного забруднення території. Надмірне рекреаційне навантаження, що пов'язане із заїздом транспорту, влаштуванням пікніків, вигулом собак, зумовлює засмічення території, знищення ґрунтового покриву, рослинності та забруднення води. Всі ці чинники посилюють ймовірність прояву евтрофікації.

Враховуючи сучасний стан парку, варто зазначити, що для його збереження необхідно: обмежити стихійний антропогенний вплив; відрегулювати руслові процеси з метою протидії застоюванню води; ліквідувати стихійні сміттєзвалища; облаштувати відпочинкові зони на узбережжях водойм та виокремити місця для вилову риби. Існує потреба у

завершенні розпочатої справи та облаштуванні рекреаційної зони. Однак, це не призупинить втручання людей у природу і призведе до порушення природних екосистем, втрати компонентів. Таким чином, серед найбільш оптимальних варіантів подальшого перетворення гідропарку слід розглянути розширення меж природоохоронної території із залученням до її складу штучної водойми та навіть підвищення статусу охорони з обмеженим використанням.

Література:

1. Карпюк З. К., Фесюк В. О. Природоохоронні мережі Волинської області: монографія. Луцьк : видавництво «Терен», 2021. 212 с.
2. Карпюк З. К., Фесюк В. О. , Антипюк О. В. Природно-заповідний фонд Волинської області : альбом-каталог Київ, 2018. 136 с.
3. Мельнійчук М. М., Білецький Ю. В., Карпюк З. К., Чижевська Л. Т. Мельник О. В., Соловей В. В., Ковальчук С. І., Качаровський Р. Є. Особливості рекреаційного природокористування в межах орнітологічних заказників Луцького району Волинської області. *Věda a perspektivy. Praha* : 2024, № 4 (35). S.386-399. DOI : [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4\(35\)-386-399](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4(35)-386-399).
4. Природно-заповідний фонд Волинської області. URL: <http://eco.voladm.gov.ua/category/all/locality9> (дата звернення 02.04.2025).
5. Регіональний офіс водних ресурсів у Волинській області URL: <https://vodres.gov.ua/> (дата звернення 06.04.2025).
6. Чижевська Л. Т., Лавренчук О. М., Качаровський Р. Є., Карпюк З. К., Антипюк О. В. Оцінка сучасного стану водних ресурсів Волині. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів*: (Луцьк, 2019. 11–12 квітн. 2019 р.), Луцьк, 2019. С. 98–101.
7. Чижевська Л. Т., Карпюк З. К. Методика дослідження мікроклімату з метою просторового планування міста Луцька. *Географічний часопис ВНУ імені Лесі Українки*. Луцьк, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2023. С.54-65.
8. Чижевська Л. Т., Нетробчук І. М. Екологічний стан поверхневих вод у Волинській області. *Гідрологія, геохімія та екологія*. Луцьк. Вид-во ЛДТУ, 2002. с. 39-44.

Наукове електронне видання CD-ROM

«СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАСЕЙНОВИХ ЕКОСИСТЕМ : РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ»

Матеріали науково-практичної конференції

(с. Світязь 29-31 травня 2025 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції

Один електронний оптичний диск (CD-ROM). Об'єм даних 6,19 Мб.

Тираж 300 прим. Зам. 62. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк,
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. 38 066 936 25 49).

E-mail: vezhaprint@gmail.com

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України ДК
№ 4607 від 30.08.2013 р

ВЕЖА-ДРУК

ISBN 978-966-940-618-7

9 789669 406187 >